

Inserati se sprejemajo in veljajo tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
16 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvu administracija) in ekspedijca na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na stolnem trgu hiš. št. 284.

Izhaja potrikrat na teden in sicer v torek, četrtek in saboto.

Hrvatje in mi.

„Velik je dan, ki ga danes obhaja ves hrvaški narod“. Tako je pričel prvi rektor hrvaškega vseučilišča svoj govor pri otvorjenju tega zavoda.

In res! Velik je bil ta dan, velik v socialnem, velik v političnem pomenu. Koliko poniževanja, koliko zatiranja, trpljenja, pa tudi koliko prizadevanja rešiti se iz rok tujstva, koliko žrtev naroda in posameznih najboljših sinov njegovih leži za tem dnevom! Koliko časa je trpelo, predno se je ljudstvo, bujeno po možeh za blagor naroda in napredek njegov v vsakem obziru vnetih, jelo zavedati, se dvigati in spoznavati blage namene buditeljev svojih!

Dolgo časa še potem, ko so Nemci in drugi narodi Evrope, vživaje dobrote miru, zamogli duševno se izobraževati, so še Hrvatje kot trdnjava proti ljutemu Turku morali neprenehoma stati na straži zoper sovražnika vsake omike. In vendar so, da-si na ta način zelo zaostali za drugimi narodi, stopali — oproščeni vedne straže — na meji civilizacije — tako hitro za njimi, da so prehiteli nas Slovence in skoro došli druge narode, dasiravno jim vlada ogerska ni bila nikakor prijazna in je zatirala, kolikor je mogla, narodni živelj v njih. Kar so dosegli Hrvatje, so dosegli sami po sebi, z lastnim trudom, brez vsake vnane podpore. Zato pa smejo po vsi pravici ponosni biti na svoje vseučilišče.

Lastno vseučilišče je velika narodna moč.

Ono hrani, oživlja in vtrjuje narodno zavest, ta pa je že politična moč in pomaga narodu najprej do samostalnosti, neodvisnosti od drugih narodov. Narodna zavest je podrla ogersko moč na Hrvaškem, pomagala Hrvatom do narodnih pravic, jeziku njihovemu do gospodarstva v šoli in uradnji, in tako je zaprta pot tujcem v šole in uradnje, po katerih se, kakor znano, narodnost najbolj zatirati dá. In ker imajo Hrvatje zdaj narodno vseučilišče, ni se jim bati, da bi se jim v šole in uradnje vrnil tuj duh, kajti iz domačega zavoda bodo prihajali profesorji, uradniki, odvetniki itd. gotovo polni narodne zavednosti. Tako so potujčevanju na Hrvaškem za zmiraj vrata zaprta.

Kako lep izgled je nam Slovincem tje čez Sotlo k bratom Hrvatom! Kar oni imajo, vidimo mi še daleč, komaj dosega še naše oko. Vendar ne zavidajmo jih, marveč nastopimo hitro pot, po kateri so Hrvatje prišli do tega, kar zdaj imajo. Ta pot je najprvo zbujenje narodne zavesti, ves narod naš mora čutiti, da je narod slovenski, mora ponosen biti na svojo narodnost, da, narodnost mu mora biti — memo vere — najdražja stvar, biser, kterega ne sme prodati za nobeno ceno. Da pa narod pride do spoznanja tega, treba ga je buditi iz spanja, da si zmane oči, otrese malomarnost in politično lenobo ter jame čutiti sramoto tujega bremena.

Prva pot do tega je gojenje domačega jezika. Z jezikom vred pride navadno tudi drug duh v človeka, tuj jezik sčasoma zbrše ali vsaj oslabi domače čutstvo. Hrvatje s konca

v tem obziru niso bili na boljem ko mi, tudi pri njih se je šopirilo nemščinstvo in madjarstvo, po vladi podpirano; ali Hrvatje so stopili na noge, jeli so zahtevati od tujcev in domačih znanstvo hrvaškega jezika, sicer niso občevali ž njimi. Njihov princip je bil: „Če bom jaz kaj potreboval od koga, ki ne zna mojega jezika, se bom naučil njegovega; zato pa tudi zahtevam od vsakega, ki k meni pride po kaj, da se méni z menoj v mojem jeziku“. Ta princip je bil dober, hrvaški jezik je prišel do čedalje večje veljave in dandanes ima po vsi deželi neomejeno veljavo.

Kako pa je pri nas? Vsakdanja skušnja nas uči, da ne le tujci in nemškutarji, marveč šolani Slovenci večidel nemški govore, in da nemški jezik še zmiraj kolikor toliko kot znamenje više izobraženosti velja. Dalje se pri nas nahaja povsod neka gotovo neopravičena kurtoazija ali vljudnost do takih, ki ne znajo ali pa nočejo znati našega jezika. Če se n. pr. družba desetih, dvanajstih med sabo pogovarja slovenski, pa pride Nemeč ali nemškutar med nje, brž vkrene vse na nemško samo zavoljo enega! Če tako delamo, potem se ne smemo čuditi, če kak zagrizen Nemeč zaničuje naš jezik pravi: „Že dvajset let sem na Slovenskem in ne znam niti besedice slovenske, pa mi to pri moji kupčiji še ni nikdar na pot hodilo“. Prevelika vljudnost je v tem obziru škodljiva celemu narodu, z njo se daje potuha nam sovražnemu tujstvu in pospešuje domače renegatstvo. In ljudstvo, ki vse to vidi in sliši, kteremu se zdi, da je tisti na viši stopinji, ki

Podlistek.

Zadnja večerja od Leonarda da Vinci.

(Po V. Apoloniju posl. J. Gomborov.)

(Dalje.)

II.

Ni li Andrea Verracchio mladega Leonarda da Vinci prečnil, ker ga je imenoval mojstra v slikanji, kaže zgodovina umetnosti. Leonardo ni bil mojster le v slikanji, ampak pridobil si je slavo v stavbarstvu, muziki in mehaniki. Ne mislimo pripovedovati, kako je napeljal vodo iz Adde v Milano in iz Arna od Pize v Florenco, kako je vstrojil 200 milj dolgi vodotok od Mortesane v doline chiavenske in v Veltlin, tudi ne, kako je po svojem mehničnem talentu izdelal leva, ki je majestetično korakal, z repom majal, oči obračal in na določenih toriščih se na tla vrgel, prsi odprl ter pokazal francoski grb; le kot slikarja ga hočemo občudovati zlasti na tem, kar je bil izdelal v Milanu.

V Florencu je tekla Leonardova zibelka; a to lepo mesto je bilo njegovemu živemu duhu že pretesno, ker jo je poznal vso z vsemi umotvori in znamenitostmi; njegov duh je pozelel nove hrane, zato ga je gnalo v staro Milano: prijazno povabilo vojvode Ludovika Sforza s priimkom „il Moro“ bilo mu je prav ugodno.

Sijajni sprejem, kterega mu je Ludovik pripravil, odkritosrčna prijaznost, s katero ga je vojvoda pozdravil in blaga naklonjenost, katero mu je skazoval — vse to je ugajalo Leonardu na vojvodovem dvoru, zlasti ker so tudi dvorniki svojega gospoda posnemali v prijaznosti do odličnega umetnika, a nekteri ga celo prekosili. Leonardo je tukaj našel srečo in slavo in pridobil si prijaznost in ljubezen Ludovikovo; in ta prijaznost ali naklonjenost vojvode do njega je rastla od dne do dne, kakor je njegovo vrednost spoznaval. Vsaka nova podoba umetnikova je Ludovika navdušila, pa tudi obudila v njem željo, vedno več enakih umotvorov iz Leonardove roke videti.

Kako se je toraj vojvoda čudil, da je nasproti svoji želji vedno redkeje kako novo podobo videl. Leonardu se je moralo nekaj prigoditi. Včasih ga ni bilo videti cele dni na

dvoru; hodil je po samotnih krajih ali se je zaprl v svojo sobe.

Bitje, ki je Leonarda motilo in njegovo življenje grenilo, bil je Teofilo, vojvodov svetovalec in prijatelj. Kedar je Leonardo zagledal kje šetati suho podobo z mrševimi lasmi in lokavim smehom, zdelo se mu je, kakor da bi ga kača pičila. Sicer je Leonardo ta sumljivi čut proti Teofilu premagoval, ker je tudi Teofilo proti njemu bil silno prijazen, vendar iz srca si ni mogel izpoditi te neprijaznosti in zle slutnje do njega. Ta čut je bil tako močan, da se je kazal tudi v njegovih delih. Kedar je sedel pri slikarski deski, postavila se mu je pred oči mršava glava kot strašilo, in potem mu je roka omagovala, kolena so se mu tresla, pot mu je stopil na čelo in ni mu bilo mogoče dalje risati. V takih trenutkih se je večkrat prigodilo, da je Leonardo ves nevoljen in jezen raztrgal in pokončal podobo, ktere je vojvoda že dolgo nestrpljivo čakal.

Nekoliko časa je Ludovik prikrival nevoljo, da mora vedno le kose mojstrovih podob gledati, a dolgo tega ni mogel prenašati. Morebiti ga je tudi Teofilo proti Leonardu šuntal, kajti rekel je: „Zakaj imam slikarja na svojem dvoru, pa nimam veselja na njego-

nemški kramlja, se steza tudi po nemščini in jame zaničevati svoj jezik, s tem pa pride popolnoma ob narodno zavest.

Ako toraj hočemo kdaj doiti brate Hrvat, nastopimo za zdaj to prvo pot za njimi, namreč: iztrebljenje tujega čutstva med nami in sicer po tem, da skušamo najprvo pridobiti svojemu jeziku tisto veljavo, katero zasluži. Kakor Hrvatje prisilimo tudi mi tujce, ki pri nas kruha iščejo, in domače renegate do tega, da bodo jeli spoznavati, da jim je pri nas naš jezik potreben, da brez njega ne morejo shajati. Največ se doseže v tem obziru v privatnem občevanju. Kdor kaj kupuje, če tudi pri Nemcu, ki ne zna slovenski, naj govori le slovenski, ravno tako v družbi, v pisarnicah itd. Če se bo tako delalo par let, potem bo malo kdo kje, ki ne bo znal slovenski, kdor se pa ne bo naučil, bo moral iti tje, od koder je prišel.

Ta pot je tudi najboljšo sredstvo zoper ponemčevanje šol; kajti če bo mladina zunaj šole vedno le materni jezik govorila, se ponemčevalna mladika, ki se ji v šoli cepi, ne bo tako lahko prijela.

Med tem, ko se v privatnem življenju na ta način razširja naš jezik, naj skrbé učenjaki, pisatelji itd. za to, da ga tirajo do čedalje više popolnosti, naj spisujejo učne in šolske knjige, da nam ne bo mogel kak Dežman posmehovaje se očitati, da nimamo niti knjig za slovenske šole. Tako utegnemo tudi mi priti do tega, česar nam je živa potreba, namreč do slovenskega vseučilišča.

Politični pregled.

V Ljubljani 30. oktbr.

Avstrijske dežele.

Budgetni odsek državnega zbora je v seji 28. sept., ktere sta se vdeležila tudi notranji in denarni minister, skoro brez spremembe sprejel vladini predlog.

Dalmatinski narodni stranki je vlada storila veliko ljubav, da je prestavila voditelja lahonske stranke, glasovitega Lapenuo, za konzula v Aleksandrijo. Bržkone se je to zgodilo po zahtevanju cesarskega namestnika Rodiča, ki bi se bil sicer namestništvu odpovedal.

vih delih svojo dušo pasti; od zdaj mi moru delati, kar in kakor jaz hočem“.

S temi besedami je stopil vojvoda s Teofilom v Leonardovo delavnico. „Mojster“, nadaljuje potem, „rad bi spet enkrat videl kako podobo iz vaše roke; zato vam ukazujem, da zdaj mene naslikate. Samo se razume, da moje podobe ne boste pokončali.“

Preplašen vstane Leonardo s stola in začuden gleda vojvodo, ga je li slišal prav; a ko zagleda dvornika zraven njega, vé, da ga uho ni motilo, zakaj zviti smeh na Teofilovih ustnicah se je spremenil v hudobno kremženje. Mojster ni mogel besede spregovoriti, zdelo se mu je, da je to njegova smrtna obsodba, če bo moral slikati odurnost samo.

Mršavi lasje, steklene oči, blede raztrgano obličje, rudeče brke, bradavica na vratu vojvodovem — vse to se je mešalo v čudni zmesi pred umetnikovimi očmi. Kaj mu je storiti? Bi li naj njegov čopič požlahtnil razuzdane gube na vojvodovem obrazu? Bi li naj z ometom hinavstva zakril odurnost ter lepoto narisal, kjer je božji prst narisal ostudnost? Tedaj bi pa sam postal kak brezznačajen hinavec; tedaj bi Leonardo zadnje besede svo-

Na Ogerskem se jim gledé denarnih zadev še veliko hujši godi kakor pri nas. Iz poročila denarnega ministra je razvidno, da jim bode za prihodnje leto primanjkovalo 27 milijonov goldinarjev. Potrebovalo se bode namreč 250, 302, 896 gld., dohodki pa znašajo le 222, 816, 918 gld. Da bi se ta pomanjkljiv poravnal, je minister predlagal, da se vsi dosejani davki povikšajo za 5 odstotkov; drugo upa pridobiti s povikšanjem takse in nekterih vrst cigar in z novim davkom na lepitijske reči (Luxussteuer). Pa vse te nove denarne postave ne bodo odpravile zadreg ogerske dežele, ampak jo spravile še v večjo nevarnost

Vnanje države.

Pruske novine poročajo, da je bil grof Arnim 28. t. m. iz ječe izpuščen. Grof hudo boleha in se misli neki čez zimo podati v Nizzo. Kavcija ktero bode njegova rodbina zanj morala vložiti, znaša neki 100.000 tolarjev. Zadnji čas je bil, da so grofa Arnima izpustili. Zapor je bil za njega tako strašen, da je čedalje bolj bolehal in Bismark bi bil ob vso veljavo, če bi bil grof v ječi umrl. Prav neprijetno je tudi to, da Arnimov naslednik v Parizu, knez Hohenlohe, je skušal pred svojimi volilci v Culmbachu zagovarjati Bismarka, hudo pa dolžiti in natolcevati grofa Arnima.

Na Francozskem je zmešnjava čedalje večja in vsak pamenten človek previdi, da sedanje razmere se ne morejo vzdržati.

Thiers je vendar le prevedel, da je potrebno zavriniti natolcevanje, da je laško vlado hujskal zoper Mac Mahona. V dotičnem pismu je poln prijaznosti in sladkosti do laške vlade; če bi pa imel višjo oblast v rokah, bi proti njej tiste strune napel kakor nekdanj, ko je stal na čelu francoske republike.

Na Angleškem so v Londonu 27. t. m. imeli nekak verski zbor, ktere ga se je vdeležilo tudi več angleških duhovnikov. Govoril je neki Meyrick, ki je priporočal, da naj se Anglikanci združijo s starokatoličani Döllingerjevimi in da naj v ta namen vsi goreče molijo. Pa vse to ne bo nič pomagalo in starokatoličanstvo bode tako žalostno poginilo kakor druge krivoverne, ki so se še vse mogočnije šopirile in razširjale.

jega učitelja nezvesto prelomil in svojo sveto umetnost oskrunil. — Ali naj vojvodo zvesto naslika, kakoršen je? Tedaj mu je pa gotovo plačilo za njegov trud — vojvodova jeza. — Strašna osoda! Kako bi se odločil?

„Andrea, Andrea!“ zdihoval je Leonardo spominjaje se zadnjih besed svojega mojstra, „pomagaj svojemu učencu v njegovi preveliki stiski!“

Zastonj, Andrea ga ni slišal.

„Svojega gospoda moram ubogati“, pravi sam pri sebi, „moram ga slikati in hočem ga tako naslikati, kakoršen je, če me potem tudi sovaraži.“

Leonardo vzame v roke čopič in paletu in začne risati — zvesto po natōri.

Le enkrat še je moral vojvodo videti, da je mojster podobo dovršil. Jutri bo dovršena, in mojster bil je mož-beseda.

Leonardo si jo je na steno obesil, da bi jo še enkrat ogledal — vsaka črta, vsaka pika je podobna vojvodi. Umetnik se prestraši te podobe in glasno zavpije: „Kaj je to? — Karikatura človeške podobe, pod katero naj bi na veke stalo ime Leonarda da Vinci? — To podobo bi naj svetu izročil? — Ne, nikoli ne —“

Izvirni dopisi.

Iz Štajarskega, 27. oktobra. V kranjskem deželnem zboru ste imeli letos živahno debato o učiteljski plači; pri nas smo to reč že poprej rešili. Pri vas dobivajo učitelji po 400 do 500 gld. na leto; pri nas po 5 do 7 sto; in če bodo razmere bolj vgodne, se jim bode plača še povejšala, pri vas kakor pri nas.

Dovolite mi pri tej priliki nekoliko prostora, da pojasnim dohodke duhovnikov. Kakor učitelji, imajo pri nas tudi duhovniki prosto stanovanje (od ktere ga pa se vendar davek plačuje), župniki imajo nekoliko zemljišča, česar učitelji nimajo; slednjič dobiva duhoven, kakor učitelj, nekaj gotovega v denarju ali blagu.

Ker zemljišče v gosposkih rokah navadno toliko stane, kolikor nese, ga slobodno opustim; meni vsaj še ni znan eden župnik, kteremu bi ekonomija kaj nesla. Poglavitne dohodke duhovnika moram tedaj iskati v njegovi renti. Kako visoka pa je ta?

Večina župnikov dobiva v denarjih na leto od 3 do 600 gld. Nektere fare imajo višjo rešitev, celo čez 1000 gld., pa teh je zelo zelo malo. Veliko pa je župnikov, ki še ne dobijo 3 sto na leto. Koliko da pa morejo davkov plačevati, tega nočem omeniti.

Kaplani nimajo v denarjih nič, ampak njihovi dohodki ležijo v bernji (biri), naj si že bo pšenična ali ovsena ali vinska ali kakošna druga. Kjer ni hrana prosta, dobiva kaplan za hrano 200 gld.

Bernja je razne vrednosti: poznam kaplane, ki dobivajo komaj 10, 12 vaganov žita; drugi zopet naberejo do 50, 60 vaganov. Isto je pri vinu: v sicer bogatem Šentjurju se dobi komaj 1 polovnjak, na Bizeljskem po 10 in še več. Pri biri se mora še opomniti, da visoko stane in da je od leta do leta slabega; tudi je navadno tam malo kruha, kjer je veliko vina in vice versa.

Pa vzemimo si eno najboljših kaplanij s 50 vagani žita in nekoliko veder vina. Eno k drugemu po 5 gld. računeno in deductis deductis dobimo kakih 300 gld.; kaplanija s tremi sto gld. je pa že izvrstna; tudi takih ni veliko; po večini znaša kaplanska bernja po 120 do 200 gld.

Z naglim skokom brčne z nogo podobo, da se je raztrgala na kose.

„Aj, aj!“ zasliši se glas za Leonardom. „Imate ravno imenitno opravilo, tedaj vas ne smem motiti“ — samo basiliskove oči in mršavo glavo Teofilovo, ki je naglo odhajal, še je videl. Teofilo je bil prišel vprašati, ali že sme vojvoda priti gledat svojo podobo — ter je bil priča ravno omenjenega prizora.

Da Teofilovo poročilo o tem prizoru za-nj ne bo ugodno, vedel je Leonardo, saj je sam spoznal, ko se malo zavé, da ni prav storil in da še sebi o tem ne more dati računa, kako ga bo vojvodi.

„Kaka besnost me je popadla?“ zdihuje sam pri sebi. „Kaj sem naredil? Svojega gospoda sem razžalil — hudo razžalil, dasiravno mi je tako prijazen in dobrotljiv. Osramotil sem svojega dobrotnika, ker sem njegovo podobo raztrgal. Gorjé meni zavoljo te nehvaležnosti.“

Potem je po podu ležeče kose zbral ter se namenil naravnost k vojvodi, da bi očitno svojo krivico pred njim spoznal.

(Dalje prih.)

Tedaj duhoven, ki je študiral celo gimnazijo in 4letno akademijo, ima kot kaplan 200 gld. in kot župnik 400 gld. letne plače, da vzamem srednje število. In učitelj dobiva mirno in gladko svojih 500 ali 600 gld. V mojem okraju zamorem navesti celo kopo duhovnov, ki nimajo toliko letne plače — učitelj je baron proti njim — kakor žandarji ali diurnisti. Poznam celo duhovnika v pokoju, ki je služil čez 30 let, pa ima ravno toliko penzije, kakor strežaj, ki je davkarijo pometal.

Pri vsem tem pa se ne sme prezreti, da še pri vseh dobrodelnih, narodnih, političnih, literarnih namenih in početjih v prvi vrsti potrka na duhovska vrata.

Stranskih dohodkov tukaj nisem omenil ne pri duhovnih in ne pri učiteljih. Ne tajim, da znašajo v nekih krajih prav ti dohodki lepo število, znam pa tudi za dekanijo, kjer duhoven razun bernje skoraj nič ne dobi.

Pri teh grozno žalostnih materijalnih razmerah se moram le čuditi potrpežljivosti naših gospodov, le redko kedaj se pošlje v javnost beseda o tej zadevi.

Meni pa se dozdeva, da bi bilo na pravem mestu, posamezne slučaje razglasiti; naj bi svet zvedel, kako se plačuje trudapolni tudi za državo prevažni duhovski stan.

Če je pa pri nas v vedno zeleni bogati Štajarski tako slabo, kaj še le po Koroškem ali Istrskem?

Na Dunaji, 27. oktobra. (Pokopališča sploh in na Dunaju posebej). V britkostih in težavah zemskega potovanja ne najdeš bolj tolažilnega nauka, kakor je nauk sv. katoliške cerkve o neumrjivosti človeške duše, o večnem življenju po smrti; kadar nam blede smrt odtrga od ljubečega srca drage stariše, mile brate in sestre, ne dobiš zopet boljšega leka za krvaveče srce, kakor je nauk sv. katoliške cerkve o občestvu svetnikov in o vstajenju mesa. Naj brije ledena burja stisk in nadlog, pogled k Očetu nas okrepi, vsaj potujemo, čaka nas prava, srečnejša domovina tam v zlatih nebesih, tam se bomo zopet videli s svojimi ljubimi, tam se sklenili, da se nikdar več ne ločimo! Zato pa sedaj živimo po sveti volji Očetovi, da nas potem spozna za svoje otroke — molimo za ranjce, da bodo prej sprejeti v večni dom, in bodo zopet tam za nas Boga prosili!

Kako mili, kako pristrčni so ti nauki! Kat. cerkev nam jih tudi djansko, v živih podobah pred oči stavi: v cerkvenem pogrebu, na blagoslovljenem pokopališču. Nesejo k pogrebu mrtvega, v solzah ga spremljajo domači, zagrebajo ga v blagoslovljeno zemljo, kot seme prihodnjega vstajenja; na grobu se moli, vsadi se nanj križ, znamenje vere in upanja: vse, vse obuja in oznanjuje vero sv. cerkve, da mrtvi vendar še živi, da vez med njim in nami ni pretrgana, da si v molitvi pomagamo in se po vstajenju zopet vidimo.

Ni čuda toraj, da so katoličani od nekdanj imeli pokopališča za svet kraj, za kraj najnježnejših, najtolažljivših čutil, ktere je cerkev vsikdar s svojimi obredi budila, oživljala, ter v njih izraževala svoje in vernih prepričanje. Ni pa tudi čuda, da katoliškega srca, če ima le še količkaj vere v sebi, nobena reč bolj ne speče, kakor žaljenje teh čutov. Brezvercu ali plitvemu racijonalistu ni nič svetega, sveta čutila drugih so mu neumna, zato se predrzne po svoji moči jih dušiti, ali vsaj vsak zunanji izraz zaprečiti.

Od tod izvira poskušnja pokopališčem odvzeti verski značaj, pa indiferentizem, kterega

nosi v svojem srcu, zasaditi na ta kraj nježnih čutov. Proč z verskimi pokopališči, eno samo naj se naredi za vse, katoličane, protestante, jude, Turke, samomorce itd., cerkvenega blagoslova ni treba, trupla naj se zašarijo in naj zgujijejo!

Tako si je tudi mislil dunajski liberalni občinski svet. Pisal sem že lani, da dela zunaj mesta novo centralno pokopališče za vse brez razločka. Pokopavati bi se bilo imelo začeti že o novem letu, pa liberalnim mestnim očetom se je račun zmešal, razna verska spoznanja so se jela ustavljati; najprej judje, ker imajo časnike in denar, zato imajo moč, kateri so se mestni očetje uklonili in „aus Rücksicht der religiösen Gefühle“ so jim prodali zadostni kos pokopališča; naj omenim pri tej priliki, da v Pragi je še v sredi mesta pokopališče samo zarad — judov. Tudi Grkom in protestantom so očetje dovolili pokop na lastnih pokopališčih — a sedaj so se hoteli nad katoličane spraviti, češ, s temi potrpežljivimi ovčami storimo kar hočemo in kar zaukazali so: s prvim novembrom se na stara pokopališča ne sme nikdo več zagrebsti, ampak samo na novo, smejo se tje tudi trupla ranjcev prenesti v teku 10 let, posestvo starih pokopališč je mestno, a ne cerkveno.

Dunajski katoličani so res potrpežljivi, drugi se šopirijo po ulicah, po časniki, kriče in razgrajajo povsod, da bi človek mislil, na Dunaju je katoliško življenje že zmrlo. A ni zmrlo, še živi po družinah in stanovih, visokih in nizkih in hvala vsak dan bolj predrznim in nesramnim napadom od nasprotne strani, katoliško življenje zmiraj bolj raste, in stopa na očitni oder. Tu se katoličani spoznavajo, vidijo, koliko število jih je, pogum in zavednost jim raste.

Kakor netilna iskra je med nje padla zapoved ljubeznjivih mestnih očetov zastran pokopališč. Zbirajo se po raznih kazinah, kakor bliski padajo žareče besede iz ust govornikov, kateri osvetljujejo in šibajo liberalno početje. Kardinal, duhovni in verni, bodi si iz najvišjih družin, ali obrtnijskih rodovin, ali pa nizkega revnega stanu; vsi so enega srca, enega duha, veže jih borba za isto versko prepričanje.

To gibanje je mestne očete nekoliko prestrašilo; brž so se zbrali in v svoji neizrekljivi modrosti sklenili, naj se blagoslovljenje pokopališča dovoli in sicer naj se skupno blagoslovi po zastopnikih vseh verskih spoznanj. Lahko si mislite, da je ta prečudni sklep katoličane še bolj žalil in razdražil: katoličani nismo komedijanti! Zato šumi po mestu med vsemi krogi, tudi med tacimi, ki se niso prej dosti brigali za verska vprašanja. Še liberalni časniki se norčujejo iz mestnih očetov — se vé, ne iz prepričanja, vsaj oni v svoj „Konfessionslos“ hočejo vse vtopiti, ampak prisiljeni po javnem mnenju, katero je tako močno in — da se čitateljem ne zamerijo, kacega naročnika ne zgube, morajo svojo doslednost zatajiti in tako rekoč v mestnih očetih sami sebe smešiti.

Velikansk shod je bil v tem oziru sinoči, kterega je sklical „der kath.-patriotische Volksverein für Niederösterreich“ za mestni okraj Landstrass. Možje in gospe so bile povabljene, sošli so se v Dreherjevih prostorih. Velikanska dvorana je bila kar natlačena, gotovo nad 3000 ljudi. Ne veste, kako se tukaj človeku srce širi v brezmerem Dunaju, kjer se šopiri puhli liberalizem v vsi javnosti, se zbere tolika množica prepričanih katoličanov samo iz enega okraja! Zraven so izvrstni govorniki živahno, zdaj resno, zdaj šalivo in zbudljivo premodre

ukaze bičali, ter branili čutstvo in pravice kat. cerkve.

Dokazali so govorniki, da cerkveni pogreb zahteva blagoslovljeno pokopališče; osmešili so res premodro zapoved skupnega blagoslovljenja; mestnih očetov možgani morajo biti čudno vravnani, še pozabili so določiti, ali naj bi kat. dekan, staro-kat. duhoven, protestantovski pridigar, judovski rabinar, turški drviš etc. vsi vkup blagoslovili, ali kako bi se vrstili. Spodobno se je pokazala nespamet tako zvanih „Schachtgräberjev.“ Tukaj imajo namreč bogatini svoje rakve, drugi si morajo svoje grobe kupiti, kateri so prerrevni, za tiste so „Schachtgräber,“ to je: izkoplje se široka in globoka jama, prineseni mrliči se zapored vanjo zmečejo, kakih 20—30 in potem se zagrebe. Pomislite, prinesejo postavim mater, za katero plakajo otroci, k njej vržejo samomorca, zraven denejo protestanta zasmehovajočega molitve katolikov, nanj pokopljejo v dvoboju ubitega tedaj izobčenega, zraven Turka etc. — za Boga kaj more versko čutstvo bolj žaliti! in take grobe naj bi še cerkev blagoslovila! vsaj so le „ein konfessionsloser Friedhof im kleinen.“ Zato so se v shodu ostro zoper tako počenjanje izgovorili in zahtevajo (ne prosijo, vsaj se je pokopališče z njihovimi denarji kapilo, zato zahtevajo): Svoj oddelek, križ na sredi in kapelico, da bodo mogli nemoteni moliti in za umrle kako sveto mašo darovati. Ako jim mestni očetje želje ne spolnijo, šli bodo potrkati na očetovo srce vladarjevo, in če bi še to ne pomagalo — ne, za tako pokopališče in tako se po nobeni ceni ne dajo pokopati, tako naj se pokopujejo stegnjene živali, opice, ne pa katoličani! — potem hočejo na vsak način nabrati denar za novo lastno pokopališče. —

Slovinci smo srečni, da takih borb še nimamo — lahko bote te dni nemoteni molili na grobovih svojih dragih; molite ne le za umrle svoje, molite še posebno za mrtve na duši, kateri so bili sicer krščeni, pa jim luč sv. vere ugasuje, ali jim je že popolno ugasnila, da bi se jih Bog usmilil!

Domače novice.

Ljubljana, 31. oktobra.

(Potrjena postava). Nj. Veličanstvo je potrdilo postavu, sklenjeno v deželnem zboru kranjskem, po kateri se ima na Kranjskem, izvzemši mesto Ljubljano, naložiti 8% deželne priklade na direktne davke za leto 1874, in sicer za povrnitev denarja, kterega je posojevala dežela za šolske namene.

(Hranilnični vodja Janežič) je dobil naslov „cesarski svetovalec“. Vendar!

(Za dolenjsko železnico) nameravajo dolenjska mesta in večje občine poslati peticije do obeh državnih zborov. Te peticije bodo povdarjale posebno to, da bi bilo zidanje železnice najboljša pomoč zoper revščino, ki vso dolenjsko stran tare. Kakor smo mi že omenili, ni ministerstvo nič kaj pri volji lotiti se te železnice. Ko bi imeli Dolenjci v državnem zboru boljše zastopnike, kakor sta Dežman in Hočevar, bi utegnile peticije morda vendarle kaj vspeha imeti, ali Dežman je že v deželnem zboru dosti očitno pokazal, koliko mu je mar za blagor svojih volilcev, ko jim še kmetijske šole ni privoščil, Hočevar pa skoro ves čas zborovanja sedi — doma za pečjo. Ta dva poslanca Dolenjcem še nista nič pridobila, pa jim tudi ne bota, to je gotovo. Če bi bili mi količkaj nagajivi, bi pač lahko rekli Dolenjcem: „Kakor ste si postlali, tako zdaj spite.“ Toda tega nas Bog varuj, da bi jim to privoščili, marveč mi-lujemo jih in jim kličemo: „Kadar bodo zopet

volitve, glejte, koga volite, da se pozneje ne bote kesali!"

(Slovensko učiteljsko društvo) je volilo predsednika gospoda Fr. Stegnarja, njegovega namestnika gospoda Tomšiča in blagajnika gosp. Močnika in knjižničarja gosp. Grkmana. Odstopivšemu predsedniku gosp. Praprotniku se je izrekla zahvala za njegovo vspešno delovanje.

(Dr. Schaffer za svoje volilce.) Ko je bil v državnem zboru stavljen predlog za zboljšanje plače penzionistom, se je tudi dr. Schaffer oglasil in govoril za predlog. Dr. Schaffer je toraj hvaležen svojim volilcem, uradnikom, ki bodo slednjič tudi penzionisti postali in penzionistom, kajti ko bi teh dveh sort volilcev v Ljubljani ne bilo, bi pač dr. Schaffer ne sedel v državni zbornici in ne živel na Dunaju na državne stroške. Volilcev njegovih, kateri bi morda ne bili tako zadovoljni s povišanjem te plače, ki teče kolikor toliko iz njihovih žepov, je pa v Ljubljani res tako malo, da se mu ni treba na-nje ozirati. Dokler ima uradnike in penzioniste za sabo, že tudi brez onih stoji na dosti trdnih nogah.

(Živinski sejmi) so zavoljo živinske kuge zdaj tudi v Ljubljani, njeni okolici in vrhniškem okraju prepovedani.

Razne reči.

— Za predsednika zadnje porotniške sesije v Novem mestu je imenovan deželne nadsodnije predsednik gosp. Heinricher, za njegovega namestnika pa gosp. dr. Vojska.

— Detomor. V Pragi je živel neki Ridek, prej služabnik pri železnici, pozneje pa proč dan, s svojo ženo in 10 mesecev starim otrokom v veliki revščini, ker ni mogel nikakoršne službe več dobiti. Te dni je poslal nekega jutra svojo ženo s pismom na železnico in ko je odšla, je v svoji obupnosti zadavil otroka ter ga obesil na kljuko pri vratih, potem pa pobegnil z namenom tudi samega sebe vsmrtniti. Žena, pridši domu in vidé, kaj se je zgodilo, skoro znori. Moža je policija brž jela iskati, a predno ga je dobila, se ji je sam izročil in povedal, da je otroka le zato umoril, ker se mu je smilil in si on ni upal več preživiti rodovine.

— Zverinska mati. Te dni je v Gradcu dekla, ki je imela 3 mesece starega nezakonskega otroka, sprla se z njegovim očetom, nekim hlapcem, ki, nehoté se prepirati ž njo, je hitro od nje šel. Na to pa zverinska mati zgrabi svojega otroka za noge, teče za hlapcem in mahne z otrokom kakor s kakim kolom po njem. Otrok je potem naglo umrl, nečloveško mater pa je prijela sodnija.

— O dunajskem pokopališču je bilo slišati, da mestni odbor, ker so si judje, protestantje in grki odbrali svoje prostore, „dovolil“, da smejo katoličani po svoji šegi svoje pokopališče blagosloviti. Dunajski mestni odbor méni, da je lastnik pokopališča, kar pa ni res, ker lastnik so prebivalci dunajski, s katerih denarji se je pokopališče kupilo. Mestni očetje tedaj v tej reči nimajo opraviti samo s škofijskim ordinajatom, ampak z dunajskim katoliškim ljudstvom, katero se je že cesarju Jožefu II. v verskih rečeh hudo ustavljalo.

— O viharji, ki je pripravil več sto ljudi ob življenje in imetje, prinesel je parnik „Vasco de Gama“, ki je prijadral 11. sept. k sv. Francišku v Kaliforniji, to-le vest: Vrtinec (syfon), ki je 29. avgusta razsajal po južnem delu japonskega cesarstva, bil je tako močen, da ptujci enacega ne pomnejo. Parnik „Pink on Gulu“ in nemška barka „Hamburg“ sta se

razbila ob pečinah nangasaskih. Vračajoča se ladija „Stonewall“ in sto drugih japonskih čolnov se je potopilo. Nad 200 ljudi je prišlo samo v Nangasaki ob življenje. Hiše so podrte in novo poslopje gubernerskega vrada leži v razvalinah. Ravno ta strašna osoda je zadela tudi mesta Kobe in Sagoken; 500 hiš je podrtilih, 100 ljudi pobitih.

„Čeh.“
— Jagode cvetó in zore na Šenturški gori na Gorenjskem.

— Revček. Neka stara gospa je brala o imenitnem odvetniku ameriskem spis, v katerem je bil imenovan oče odvetniškega stanu. „Revček!“ je rekla z globokim zdihljajem, „kakošne otroke zapušča!“

— Zmota. Gospod profesor si ukaže prinesiti telečje pečenke. Natakár mu je prinese, profesor pa, ki se je bil ravno zamaknil v igranje šaha pri sosedni mizi, ne zapazi, kako kužek njegov poskoči na stol in pojé pečenko. Čez četrto ure po končanji igre zapazi še le prazni krožnik, ter poklicavši natakárja mu veleva: „Danes mi tako diši, prinesi še enkrat pečenke, pa malo več, ko poprej, saj ni bilo nič, da bi si lakoto potolažil.“

Telegram „Slovenca“.

Iz Vipave 30. okt. Preskušnja v vino-rejski soli izvrstna. Dr. Costa čestital vrlima učiteljema in slavnemu ministerstvu telegrafično sporočil.

Poslovljenje.

Ker mi zavoljo bolehnosti ni bilo moč dosti obhoditi, naj se poslovim pri svojem odhodu prav priserčno po tej poti s svojimi blagimi prijatli, zlasti s čč. duhovni v okolici domače in sosednje Goriške škofije.

V Šturji 27. oktobra 1874.

Dragutin Klinar.

Listnica opravištva.

Č. g. Fr. H., kapl. v Sl. B.: Vse v redu, po vaših željah že pred dopisom.

Č. g. Fr. M., vik. v V.: Vse prejeli za celo leto.

Č. g. J. K., kapl. v T.: Poslano prejeli ter je za letos vse poravnano.

Č. g. Gr. J., kapl. v Z.: Vašega dopisa ne razumemo. Želite li dva iztisa pod Vašim imenom? Zakaj za pol leta? Za-se ste imeli že pred vse plačano.

G. J. K. v Il. B.: Poslano prejeli ter zaračunili ne za „tretje četrtletje“, kakor pišete, ampak za zadnje, ker je s tem vse plačano.

Č. g. P. L. v M.: Nasproti pa Vam nismo poslanega zaračunili za četrto četrtletje, kakor pišete, ampak za tretje, ker do zdaj smo naročnino le za pol leta prejeli. Tedaj ne zamerite, da prosimo še za četrto leto. Če je zmota pri nas, radi odjenjamo.

Umrlí so:

28. okt. Marija Ahec, dninarjeva hči, 9 l., za vnetjem vratu. — Janez Slabšek, rudarski kopač, 53 l., za oslabljem. — Janez Plevnik, mag. delavca otrok, 3 l., za vnetjem vratu.

Eksekutivne dražbe.

4. novem. P. Prus-ovo iz Radovice (1206 gl.) v Metliki. — 3. Mat. Pevč-ovo iz Močvirja (800 gl.) v Krškem. — 1. Marko Petrič-ovo iz Bojanje vasi (1112 v Metliki. — 1. Jož. Mandelc-ovo iz Zagorice (3508 gl.) v Radolici. — 3. Jur. Ponikvar-ovo iz Velikih Oblok v Ložu. — 1. Jernej Zotler-ovo iz Senožec (1709 gl.) v Senožečah. — 1. Fr. Vilar-ovo iz Podob (1760 gl.) v Ložu. — 5. novem. 3. J. Hrast-ovo (2466 gl.) v Zatičini. — 3. Lukež Černu-tevo iz Struhljevega v Ložu. —

Telegraflčne denarne cene

30. oktobra.
Papirna renta 69.75. — Srebrna renta 73.80. — 1860letno državno posojilo 108.25. — Bankine akcije 974 — Kreditne akcije 230.—. — London 109.85. — Srebro 104.50. — Ces. kr. cekini —.—. — Napoleon 8.84.

Tržna cena preteklega tedna:

Mesta:	Mernik							
	Pšenice	Rži	Ječmena	Ovsa	Turšice	Ajde	Prosa	Soršice
v Ljubljani	2.50	1.79	1.45	1.00	1.35	1.45	1.40	1.80
v Kranji	2.55	1.70	—	1.00	—	—	1.40	—
v Loki	2.80	1.85	—	1.10	—	2.50	2.10	—
v Novomestu	2.40	2.35	2.09	0.95	2.45	—	2.10	2.25
v Sodražici	3.10	—	1.80	1.00	2.40	—	1.80	—
v Mariboru	2.40	1.80	1.80	1.40	1.85	1.70	1.90	—
v Ptujju	2.25	1.75	1.50	1.00	1.50	1.10	1.50	—
v Celju	2.50	2.00	1.40	1.15	1.75	1.60	1.60	—
v Celoven	2.45	2.15	1.60	1.00	2.00	—	—	—
v Trstu	2.60	1.90	1.60	1.10	2.00	—	—	—
v Zagrebu	2.45	1.75	1.25	0.95	2.15	—	—	—
v Siseku	—	—	—	—	—	—	—	—
v Varaždinu	2.20	1.50	1.20	0.95	1.60	1.15	1.20	—
na Dunaju	2.65	2.10	1.55	1.20	2.10	—	—	—
v Peštu	2.65	1.80	1.50	1.05	2.25	—	—	—
v Pragi	2.75	2.35	1.90	1.50	—	—	—	—
v Gradcu	2.70	2.00	—	1.15	2.20	—	—	—

Reči	v Ljubljani	v Novomestu	v Kranji	v Loki	v Sodražici	v Mariboru	v Celju	v Ptujju
Masla funt	0.52	0.45	—	0.50	0.50	—	—	—
Špeha „	0.50	0.42	—	—	0.48	0.44	0.46	0.38
Leče mernik	2.90	—	—	—	—	—	—	—
Krompirja „	0.85	1.00	—	1.00	1.00	1.00	1.00	0.80
Pižola „	2.90	—	—	—	2.30	—	—	—
Sena cent	1.25	1.90	1.40	1.25	—	1.80	1.00	2.00
Sem. detelja „	—	—	—	—	—	—	—	—
Prešiči cent	21.0	—	—	—	—	—	—	—
Govedinefunt	0.30	0.26	—	—	—	0.28	0.28	0.28
Teletine „	0.32	0.30	—	—	—	0.32	0.30	0.30
Jaje za 10 kr.	4	6	—	5	6	—	—	—

Jurij Dornik-ova zaloga olja v Trstu.

Posilja se s poštnim povzetjem (Postnachnahme), s plačano colnino, vožnino (poštnino), posodo in vsemi drugimi stroški, do vsake postaje avstrijsko-ogrske monarhije, od 25 funtov dalje. — Zapisniki cene se dobé zastonj in franko. (4—39)

Najlepši, najcenejši
iz železa vlti
spominjki
(monumenti),
krizi za altarje in veliki
krizi za pokopališča,

izgotovi eni z najstanovitnejšimi, najbolj finimi barvami, s pravim, najbolj finim zlatom krasno pozlačeni (kakor jih sicer nikjer ne znajo delati), so — kakor že čez 20 let — še vedno na zbir v velikanski množini in različnosti ter po najužiji že trdno določeni ceni, ravno tako tudi c. k. priv. z železa vlti podlage (stala — mesto kamenitih) edino le pri

C. M. Pobisch-u.

mešč. trgovcu z železjem in lastniku privilegije na Dunaji (Wien, Währingstrasse Nr. 7 in njegovi zalogi križev (auf der Schmelz) nasproti vhodu pokopališča

in se pošiljajo na vse kraje. Grobni napis se izvršujejo čisto po želji p. n. naročevalcev ali z zlato pisavo ali pa z izbuknjeno vltimi in pozlačenimi črkami, kar najhitreje mogoče. Obrisi in zapisni cene se, ako jih kdo zahteva, brez odloga pošljejo. (9—34)